

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/184675,Obchody-42-rocznicy-rejestracji-NSZZ-Rolnikow-Indywidualnych-Solidarnosc-Warszawa.html>
25.04.2024, 21:04

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” - Warszawa, 14 maja 2023

Dr Mateusz Szpytma, wiceprezes IPN, podczas obchodów 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Dr Mateusz Szpytma, wiceprezes IPN, podczas obchodów 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

Obchody 42. rocznicy rejestracji NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” – Warszawa, 14 maja 2023. Fot. Karol Starowicz (IPN)

14 maja 2023 w Warszawie odbyły się uroczystości w 42. rocznicę rejestracji rolniczej „Solidarności”. W obchodach wzięli udział zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr Mateusz Szpytma i organizatorzy: przewodniczący NSZZ Rolników Indywidualnych

„Solidarność” Tomasz Obszański oraz zastępca dyrektora Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi Monika Garnek-Owczarczyk. Obecni był również minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Robert Telus, wielu działaczy NSZZ RI Solidarność w latach 1980–1981.

Uroczystości rozpoczęły się od złożenia wieńców przy Placu Powstańców Warszawy, pod pamiątkową tablicą poświęconą NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” ufundowaną w 2021 roku przez IPN.

Zaproszeni goście wzięli udział w uroczystej Mszy Świętej w Bazylice Archikatedrze Św. Jana w Warszawie w intencji działaczy związku oraz polskich rolników. Po nabożeństwie nastąpił przemarsz do Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi, gdzie nastąpiło uroczyste otwarcie konferencji rocznicowej. Podczas dyskusji panelowej „Solidarność Rolnicza” – przeszłość, teraźniejszość przyszłość” wystąpił zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma.

– 42 lata temu Sąd Wojewódzki w Warszawie wydał decyzję o rejestracji Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Nie spotykamy się po to, by świętować tę decyzję, ale by przypomnieć, że gdyby nie wielkie starania polskiej wsi – solidarność rolników indywidualnych, tamte wydarzenia miałyby wymiar wyłącznie robotniczo-inteligencki

– podkreślił.

– My w IPN, który jest „dzieckiem” Solidarności o tym pamiętamy. Chcemy, aby wiedza o zasługach rolniczej solidarności i dla rolnictwa i dla całej Polski była coraz szersza. Temu służy działalność edukacyjna IPN – publikacje i wystawy, temu służy realizowanie notacji z działaczami związku oraz gromadzenie ich spuścizn – a to wymaga współpracy

– podsumował dr Mateusz Szpytma.

Porozumienie pomiędzy NSZZ RI „Solidarność” a IPN

Po przemówieniach gości nastąpiło uroczyste podpisanie porozumienia pomiędzy NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” a Instytutem Pamięci Narodowej. W ramach porozumienia, Związek Rolników zobowiązał się promować projekt Instytutu – Archiwum Pełne Pamięci oraz wspierać go w gromadzeniu od osób prywatnych, dokumentacji

ukazującej fakty i okoliczności dotyczące losów Narodu Polskiego w latach 1917–1990. W oficjalnym tekście porozumienia widnieje preambuła:

„Działając w przekonaniu o wielkiej wadze świadomości historycznej społeczeństwa i jej fundamentalnym znaczeniu w kształtowaniu postaw obywatelskich i patriotycznych, Instytut Pamięci Narodowej i NSZZ RI „Solidarność” deklarują wolę współpracy w zakresie ochrony dziedzictwa historycznego oraz podtrzymania narodowej tożsamości”.

Za jego realizację odpowiadać będzie Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej.

W ramach wydarzenia przed siedzibą Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi odbyła się prezentacja ogólnopolskiej części wystawy IPN „Tu rodziła się Solidarność Rolników”.

Obchody zostały objęte honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy.

* * *

Powstanie „Solidarności” było jednym z najważniejszych wydarzeń końca XX w. na świecie. Od samego początku wspierali ją polscy rolnicy. Rejestrując NSZZ „Solidarność”, komuniści nie zgodzili się na rejestrację podobnego związku rolników. Jego statut został złożony w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie już 24 września 1980 r.

Wśród najważniejszych postulatów ludności wiejskiej znalazły się

- prawo do swobodnego zrzeszania się w niezależnych związkach zawodowych
- poszanowanie przez komunistyczne władze prawa do własności ziemi
- swobodny obrót własnością ziemską
- zrównanie w prawach gospodarstw rolników indywidualnych z uprzywilejowanymi dotąd państwowymi gospodarstwami rolnymi (PGR)
- ujednoczenie praw socjalnych na wsi i w mieście
- reforma szkolnictwa wiejskiego
- poszanowanie wolności religijnej

29 grudnia 1980 r. w Ustrzykach Dolnych rozpoczął się chłopski protest, a 5 stycznia 1981 r. w Rzeszowie rozpoczęła się okupacja siedziby Wojewódzkiej Rady Związków Zawodowych. Na przełomie stycznia i lutego kilkanaście osób podjęło głodówkę w kościele św. Józefa w Świdnicy. Jednym z postulatów protestujących była rejestracja niezależnego związku zawodowego rolników. Co prawda 10 lutego komunistyczny Sąd Najwyższy odrzucił wniosek o rejestrację „Solidarności” rolników, jednak wkrótce (18/20 lutego) protesty doprowadziły do podpisania tzw. porozumień rzeszowsko-ustrzyckich. Były one

ostatnim – po Gdańsku, Szczecinie, Jastrzębiu-Zdroju, Dąbrowie Górniczej – porozumieniem społecznym zawartym w latach 1980-81. W reakcji na stały sprzeciw reżimu w sprawie rejestracji związku zawodowego rolników w marcu w Poznaniu doszło do zjednoczenia istniejących już niezależnych organizacji chłopskich, które przyjęły wspólną nazwę NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Działania rolników były systematycznie wspierane przez NSZZ „Solidarność” oraz hierarchię kościelną. Prymas Stefan Wyszyński wielokrotnie spotykał się z liderami „chłopskimi” oraz osobiście interweniował u komunistycznych władz, popierając dążenia ludności wiejskiej.

W walce przeciwko powstaniu rolniczego związku zawodowego komunistyczna władza doprowadziła do słynnego kryzysu bydgoskiego. Jako protest wobec brutalnych działań reżimu 27 marca 1981 r. miał miejsce największy strajk w Polsce. Uczestniczyło w nim ok. 11 mln osób, a więc nawet więcej niż wynosiła liczba członków „Solidarności”. Dopiero ten zdecydowany protest wszystkich środowisk patriotycznych w całej Polsce wymusił rejestrację 12 maja 1981 r. Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Wielu specjalistów ocenia ten sukces także jako ostatnie społeczne dzieło prymasa Wyszyńskiego. Swojego oburzenia nie kryli natomiast komuniści moskiewscy. „Kania obiecał, że się nie poddacie, że nie zarejestrujecie »Solidarności wiejskiej«. [...] A jednak skapitulowano. W jakiej postawiliście nas sytuacji?” – huczał członek sowieckiego Politbiura Michaił Susłow.

Polska „Solidarność” była iskrą, która dała początek upadkowi sowieckiego imperium oraz uzależnionych państw komunistycznych na czterech kontynentach. Przebudowie uległ świat ukształtowany przez „zimną wojnę” po 1945 r. Efektem było wyzwolenie się wielu państw spod zależności i okupacji Związku Sowieckiego od Litwy, Łotwy i Estonii po Gruzję. Dzięki przełomowi zapoczątkowanemu przez „Solidarność” stało się także możliwe zjednoczenie Niemiec. Polska „Solidarność” to triumf pokojowej siły ducha nad materialistycznym komunistycznym imperium zła.

Polecamy materiały Instytutu Pamięi Narodowej poświęcone rolniczej „Solidarności”:

- [Andrzej W. Kaczorowski: Rolnicy „okrągłego stołu”](#)
- [Mateusz Szpytma: Jan Antoń – gazda z pięćdziesiątego województwa](#)
- [Andrzej W. Kaczorowski: Prymas wobec rolniczej „Solidarności”](#)
- [Teka edukacyjna IPN: „O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do NSZZ RI «Solidarność» \(1944-1989\)”](#)
- [Wystawa „TU rodziła się »Solidarność« rolników”](#)
- [Dodatek prasowy: Kurjer Kielecki. Solidarna wieś \[PDF\]](#)